

מספרות המחקר

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ב' (תשנ"ב), pp. 474-476

Published by: [Historical Society of Israel](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70036239>

Accessed: 04/12/2011 08:43

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מספרות המחקר

בהרחבה בזיקות הגומלין שבין ספרות ההשכלה לחקר תנועת החסידות. ש' קרקובסקי דן בתעודות על השואה בארכיון נים ברוסיה. עוד מופיע בחלק העברי מאמרו של ו' ון-בקום על תולדות ההבר-איסטיקה ומדעי היהדות בכרונינגן, הולנד. בחלק הלועזי: נ' רוטנשטריך, על מדעי היהדות וגלגוליהם; ש' יפת, על מחקר המקרא והוראתו; מ' בראשר, על תחיית הלשון העברית; א' מגד, על הספרות העברית; ופ' שפר, על מדעי היהדות באר-ניברסיטאות אירופה.

ישעיהו גפני ואביעזר רביצקי (עורכים), קדושת החיים וחירות הנפש – קובץ מאמרים לזכרו של אמיר יקותיאל, מרכז זלמן שזר, ירושלים תשנ"ב, יב + 314 ע'.

קובץ מאמרים על קדושת החיים וחירות הנפש לזכרו של אמיר יקותיאל ז"ל. הרב ח"ד הלוי דן בקשר שבין מושגים אלה, נ' רוטנשטריך כותב על קדושת החיים, מ' גרינברג על ערך החיים במקרא, א' שנאן על קידוש השם ומיתת בית-דין, ד' שוורץ על 'וחי בהם', א' אופנהיימר על קדושת החיים בעקבות מרד בר-כוכבא, א' גרוסמן על קידוש השם באשכנז הקדומה, א' מרקוס על ר' אמנון ממגנצא, ח' סולוביצ'יק על קידוש השם בקרב יהודי ארצות האסלאם מול ארצות הנצרות, מ' בן-ששון על תפילת האנוסים, י' טברסקי על קדושה במשנת

יחיאל אלפרד גוטשאלק, אחד העם והרוח הלאומי, הספריה הציונית עלייד ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים תשנ"ב, 295 ע', מפתחות.

בהשתמשו במשלו הידוע של י' ברלין על 'השועל והקיפוד', משרטט המחבר את דמו-תו של אחד העם כמי שביסוד הגותו חזון מרכזי אחד, שהטביע את חותמו על כתביו: השילוב שבין 'ציונות', יהדות ומושכלות כלליים. הספר פותח בביוגרפיה אינט-לקטואלית של אחד העם ובהתפתחותה של תפיסתו הציונית. לאחר שהוצגה הת-מונה הכוללת, שב המחבר לבחון את שור-שיה. הוא דן בהשקפת העולם היהודית של אחד העם ובתפיסתו את מושג הלאומיות על מרכיביו השונים – חפץ הקיום הלאומי, ה'אני הלאומי' ותורת ה'רוח הלאומי'. בהק-שר זה מצביע המחבר על השתלשלות רעיונית שתחילה ברמב"ם, המשכה בנחמן קרוכמל וסופה במשנתו של אחד העם.

דוד אסף (עורך), מדעי היהדות, 32, האיגוד העולמי למדעי היהדות, ירושלים תשנ"ב, 90+132 ע'.

הגיליון נפתח בתגובותיהם של י' כ"ץ וע' פליישר על הענקת פרס ישראל במדעי היהדות בשנת תשנ"ב בלא הבחנה בין מדעי היהדות לבין הספרות התורנית. בשער השני – מצב המחקר – עוסק י' ברטל

הרמב"ם, מ' אידל על אסכטולוגיה קבלית, ח' ביינארט על משפט אינקוויזיציה, י' הקר על העתקת קידוש השם אל תחום הרוח, ר' קימלמן על הלכות מלחמה וי' אחיטוב על מלחמות ישראל. חותם את הקובץ מאמרו של א' שביד על הדילמה המוסרית של ההתנגדות בגיטו.

עיונים בתקומת ישראל, מאסף לבעיות הציוניות, היישוב ומדינת ישראל, 1-2, המרכז למורשת בן-גוריון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע תשנ"א, XXIV + 580 ע'; תשנ"ב, XIX + 490 ע'.

מאסף חדש העוסק בתקומת ישראל, בעיות ביטחון, עלייה, כלכלה, חברה ומדיניות חוץ. בין המחקרים בכרך הראשון: מ' מינץ על 'השומר', ז' צחור על חיל האוויר במבצע 'חורב', מ' אביזוהר על ההיערכות למלחמת העצמאות, א' פפה על ועידת לוזאן, צ' צמרת על 'ועדת פרומקין', י' גבע על ראשית מושב העובדים, פ' גינוסר על אורי צבי גרינברג ועליית גרמניה. כמו כן מובא בכרך זה דיון על הפרספקטיבות של המדע, כפי שעולה מהשיבה הראשונה של האקדמיה הלאומית למדעים.

בכרך השני נציין את המאמרים הבאים: א' שביד על היהדות האורתודוקסית והמורדרניזציה, א' אלכסנדר על כלכלת קליטה, ש' אהרונסון על דוקטרינת 'המחסה ליום סגריר', ט' פריילנג על הספר 'המיליון השביעי', ב' פינקוס על החזרה בתשובה בברית-המועצות, ח' חבר על שירה במלחמת העצמאות.

שלם, מחקרים בתולדות ארץ-ישראל וישובה, ו, יד יצחק בן-צבי, ירושלים תשנ"ב, XVI + 360 ע'.

בכרך שלפנינו מגוון מאמרים, המאירים פנים שונות בהיסטוריה של ארץ ישראל מן המאה הח' ועד למאה הכ'. י' יהלום דן בחילופי מלוכויות בארץ ישראל, א' ריינר מתאר את הנהגת הקהילה בירושלים בשלהי התקופה הממלוכית, ח"ו דימיטרובסקי כותב על יחסי ר' יצחק שולאל ור' יעקב בירב, מ' אידל בוחן את קבלת ר' ישראל סרוק, י' ברטל וי' קפלן מתארים את עלייתם של עניים מאמסטרדם, א' מורגנשטרן דן בעליית תלמידי הגר"א, ד' אסף בוחן את חייו ופועלו של ר' אברהם דב מאוורוק' וי' שלמון עוסק בחינוך האשכנזי בארץ ישראל. בחלק השני – ח' בן שמאי כותב על שכונת הקראים בירושלים, י"מ תא-שמע עוסק בקדמוני אשכנז ובעלייה לארץ ישראל, א' דוד דן בעליות מוונציה, ח' בנטוב מתאר את קשרי קהילות מרוקו עם ארץ ישראל, וי' פריידין כותב על ר' עקיבא יוסף שלזינגר.

אניטה שפירא, חרב היונה, הציונות והכוח 1881-1948, עם עובד, תל-אביב תשנ"ב, 583 ע', ביבל', מפתחות.

דימויו המסורתי של היהודי כמי שנמנע משימוש בכוח עבר תמורה מפליגה במאת השנים האחרונות, מאז הופעתה של התנועה הלאומית היהודית. שלא כבעבר, מצטייר היום היהודי כמי שהמיליטנטיות היא מרכיב יסודי באופיו בבואו להגן על האינטרסים הלאומיים שלו. שינוי זה, שורשיו והתפתחותו, עומדים במוקד הספר שלפנינו.

Press, New York & London 1992, 597 pp.,
index

בשער על תקופת הרנסנס מופיעים בין השאר מאמרים משל א' לסלי על יהדות והומניזם, א' אלטמן ז"ל על רטוריקה יהודית, דית, מ' ספירשטיין על הדרשה היהודית באיטליה, מ' אידל על הקבלה בתקופה זו, י"ח ירושלמי על ההיסטוריוגרפיה היהודית במאה הט"ז, ר' בונפיל על מקומה של תקופת הרנסנס בהיסטוריוגרפיה היהודית, ג' ויי-נברג על עזריה ד"ר ור' אליאור על ציפיות משיחיות במאה הט"ז. בשער העוסק בתקופת הברוק – ב' רביד על המלה 'גטו', מ' כהן על סובלנות חברתית כלפי היהודים במאה הי"ז, ד' הרן על מוסיקה יהודית בשלהי תקופת הרנסנס, ד' פגיס על שירה יהודית באיטליה, וד' רודרמן על השפעת המדע על התרבות והחברה היהודית בוו-נציה.

Marc Saperstein (ed.), *Essential Papers on Messianic Movements and Personalities in Jewish History*, New York University Press, New York & London 1992, 580 pp., index

קובץ מאמרים שכבר התפרסמו בעבר. הוא נפתח במאמרו של צ' ורבלובסקי על המשיחיות בהיסטוריה היהודית. מאמרי הקובץ מסודרים באופן כרונולוגי: ר' הורס-לי על תנועות משיחיות עממיות בתקופת ישו, י' פרידלנדר על משיחיות יהודית בתקופה המוסלמית הראשונה, ש"ד גויטיין על משיחיות בבגדד בשנת 1120, א' ברגר על התודעה המשיחית של אברהם אבולע-

המחברת עוקבת אחרי השינויים בתפיסות המוסר ובקוד ההתנהגות שבאידיאולוגיה הציונית ובדרכי מימושה. החלק הראשון של הספר עוסק בהתגבשותו של 'האתוס הדפנסיבי' בשנים 1881-1922. בחלק השני מתוארת תקופת השיא של אתוס זה, עד המעבר ל'אתוס אופנסיבי' באמצע שנות השלושים, אתוס המתואר בחלק השלישי.

תעודה, קובץ מחקרים של בית הספר למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג, ח, אוניברסיטת תל-אביב, תל-אביב תשנ"ב, XVII + 214 ע'.

כרך שמיני בסדרה זו מוקדש ליצירתו של אברהם אבן עזרא, בעריכת י' לוי. הכרך נפתח במאמר של מ' יצחקי על מגמות דידקטיות בשירת החול של אבן עזרא, י' רחמן כותבת על 'מעילו הקרוע' של אבן עזרא, י' לוי על השפעת תורת הנפש הניאוראפלטונית על ראב"ע, מ' שרף על 'בן אדמה', א' סימון על לשונו החרפה של ראב"ע, ג' ברין על חיבור ועריכה, א' מונדשיין על השימוש הפרשני במידת הגימטריה אצל ראב"ע, י' אבישור על סיפורי עם חדשים, ומ' אורפלי על ראב"ע והפולמוס היהודי-נוצרי. חותם את הכרך מאמר ביקורת של י' רחמן על ספרו של א' סימון: שני פירושי ר' אברהם אבן עזרא לתרי"עשר.

David B. Ruderman (ed.), *Essential Papers on Jewish Culture in Renaissance and Baroque Italy*, New York University